

NORGES HØYESTERETT

Den 28. juni 2006 avsa Høyesterett dom

HR-2006-01150-A, (sak nr. 2006/302), straffesak, anke,

A (advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Petter Mandt)

STEMMEGIVNING :

- (1) Kst. dommer **Kaasen**: Saken gjelder lovanvendelse og straffutmåling ved domfellelse for grovt underslag.
- (2) Ved siktelse utferdiget av Oslo politidistrikt 14. februar 2005 ble A siktet for overtredelse av straffeloven § 255, jf. § 256. Grunnlaget var følgende forhold:

”I tidsrommet fra 29. juli 2003 til 11. mars 2004 i Oslo, utnyttet hun sin stilling som ansatt saksbehandler ved DnBNOR Bank ASA ved at hun foretok til sammen 33 belastninger fra husleiedepositumskonto 0000 00 00000 til sin egen personalkonto 0000 00 00000 slik at hun overførte til sammen kroner 102.289,-. Etter at deler av beløpet ble tilbakebetalt oppstod tap for DnBNOR BANK ASA bank med kroner 51.289,-.”

- (3) Indre Follo tingrett avsa 8. april 2005 tilståelsesdom med slik domsslutning:

”A, født 0.0.1964, dømmes for en overtredelse av straffeloven § 255, jf. § 256.

Overtredelsen fant sted i perioden 29. juli 2003–11. mars 2004.

Straffen settes til fengsel i 75 – syttifem – dager hvorav 54 – femtifire – dager gjøres betinget med en prøvetid på 2 – to – år, jf. straffeloven § 52.

Som særskilt vilkår for den betingede delen av straffen, settes at hun i prøvetiden betaler erstatning til DnBNOR Bank ASA - Postbanbanken i månedlige avdrag á kr. 1500 – ettusenfemhundre – jf. straffeloven § 53 nr. 4.

A dømmes til å betale erstatning til DnBNOR Bank ASA - Postbanbanken med kr. 51.289 – femtientusentohundreogåttini.

Oppfyllelsesfristen er 2 – to – uker etter dommens forkynnelse – jf. straffeprosessloven § 432.”

- (4) A påanket tingrettens dom til lagmannsretten for så vidt angikk straffutmålingen. Borgarting lagmannsrett avsa 16. januar 2006 kjennelse med slik slutning:

”Anken forkastes.”

- (5) Lagmannsretten kom til at underslaget måtte karakteriseres som grovt fordi man måtte legge til grunn det samlede underslåtte beløp uten fradrag for tilbakebetalingene, og fordi det forelå misbruk av den særlige tillit som følger med stillingen som bankansatt.
- (6) A har anket til Høyesterett over lovanvendelsen og straffutmålingen. Det gjøres gjeldende at underslaget ikke kan bedømmes som grovt, særlig hensett til tilbakebetalingene, og at det i alle tilfelle bør idømmes samfunnsstraff.
- (7) *Jeg er kommet til at anken må tas til følge slik at det idømmes samfunnsstraff.*
- (8) Lagmannsretten oppsummerer de faktiske forhold slik:

”Domfelte har lenge vært ansatt i DnBNOR Bank ASA - Postbanbanken, der hun blant annet har hatt ansvar for sperring av konti. I november 2001 ble det opprettet en husleiedepositumkonto [...] i banken på kr. 14 700 i forbindelse med As leieforhold. Kontoen var sperret og kunne bare disponeres av henne og huseieren i fellesskap. I slutten av juli 2003 benyttet A sin posisjon i banken til å overføre et mindre beløp fra depositumkontoen til sin egen personalkonto, og i tiden som fulgte foretok hun nye slike overføringer med økende beløp. I september 2003 var depositumkontoen således tømt, mens domfelte fortsatte overføringene, slik at den pr januar 2004 sto i minus med ca kr. 35 000. Hun fikk da hjelp av familien til å dekke saldoen ved at hun satte inn kr. 37 000 + kr. 8 000, hvorefter depositumkontoen kom i pluss med ca kr. 10 000. A fortsatte imidlertid med overføringer, slik at depositumkontoen ved inngangen til februar samme år igjen var i minus. Den 11 mars 2004 satte hun inn kr. 6 000, slik at hun til sammen hadde tilbakebetalt kr. 51 000. Forholdet ble på dette tidspunkt avdekket av revisor, og A ble kalt inn til sjefen og konfrontert med 32 urettmessige overføringer på til sammen kr. 102 289 og udekket restbeløp kr. 51 289. Hun tilstod det hele og måtte umiddelbart gå fra jobben i DnBNOR. Domfelte fikk ny jobb som butikkmedarbeider i Meny og har senere tilbakebetalt også det forannevnte restbeløpet.”

- (9) Jeg tilføyer at depositumkontoen på det meste viste en negativ saldo på rundt 43 200 kroner i februar 2004, slik at det løpende underslaget maksimalt utgjorde omkring 57 900 kroner etter tillegg av depositumbeløpet. De akkumulerte uttak utgjorde som nevnt vel 102 000 kroner.
- (10) Hvorvidt et underslag skal anses som grovt, beror på en helhetsvurdering, der i vår sak særlig beløpets størrelse og graden av tillitsbrudd står sentralt, jf. straffeloven § 256 annet ledd.
- (11) A tilegnet seg til sammen vel 102 000 kroner ved å overføre dem til sin personlige konto. Dette er den ”verdien av det underslåtte” som må legges til grunn i forhold til § 256 annet ledd; de innskudd hun foretok på depositumkontoen før forholdet ble oppdaget, endrer ikke dette.

- (12) Gjennom sin stilling i banken hadde A fått tildelt saksbehandlerverktøy som satte henne i stand til egenhendig å overføre midlene fra depositumkontoen til hennes egen. Riktignok utgjorde denne bruken et brudd på den tillit som fulgte med stillingen, men det er ikke tale om noen spesielt betrodd stilling. Jeg tillegger det en viss vekt at underslaget foregikk ved gjentagne handlinger over forholdsvis lang tid – omkring åtte måneder. På den annen side har A ikke opptrådt spesielt fordekt, slik hennes funksjon i banken nok kunne muliggjort. Det lå i kortene at alle sider ved forholdet måtte bli oppdaget innen rimelig tid.
- (13) I likhet med begge de foregående instanser er jeg kommet til at det forhold A dømmes for, må klassifiseres som grovt underslag. Men jeg tilføyer at forholdet etter min mening ikke ligger langt over terskelen.
- (14) A har anket over straffutmålingen, og gjør gjeldende at det bør utmåles samfunnsstraff.
- (15) Ved grovt underslag har tidligere rettspraksis tatt det klare utgangspunkt at det skal idømmes ubetinget fengsel, i første rekke som følge av de allmennpreventive hensyn som her oftest gjør seg gjeldende, se eksempelvis Rt. 1991 side 1270. I særlige tilfeller har det likevel vært anvendt samfunnstjeneste eller – i de senere år – samfunnsstraff.
- (16) Samfunnsstraff kan ifølge straffeloven § 28a første ledd bokstav b – slik bestemmelsen lyder fra 1. januar 2006 – idømmes i stedet for fengselsstraff når ”hensynet til straffens formål ikke taler mot en reaksjon i frihet”. De øvrige vilkår reiser ingen spørsmål i vår sak.
- (17) Dette vilkåret kom opprinnelig inn i forbindelse med vedtagelsen av straffegjennomføringsloven i 2001. Endringen var begrunnet i ønsket om å utvide adgangen til å bruke samfunnsstraff i forhold til den tidligere reaksjon samfunnstjeneste. Vilket videreføres i forbindelse med den lovendring som trådte i kraft 1. januar 2006. På denne bakgrunn oppfatter jeg rettstilstanden slik at utgangspunktet som følge av allmennpreventive hensyn fremdeles er at grovt underslag fører til ubetinget fengsel, men at terskelen for samfunnsstraff nok er noe senket ved de nevnte lovendringer, også for denne type lovbrudd.
- (18) I vår sak preges forholdets karakter av at A innbetalte til sammen 51 000 kroner på depositumkontoen før hun hadde grunn til å tro at underslaget var oppdaget. Derved begrenset hun også bankens tapsrisiko. Som nevnt er dette ikke relevant for subsumsjonen, men det bør etter min mening klart ha betydning for straffutmålingen, selv om hun allerede i løpet av uken etter innskudd på 45 000 kroner tok ut igjen vel 8 000 kroner.
- (19) Ved straffutmålingen legger jeg for øvrig vekt på at A ble umiddelbart avskjediget, at hun etter tingrettens dom har tilbakebetalt hele det utestående beløp, at hun straks erkjente forholdet, og at hun tidligere er ustraffet. Saken har også tatt noe lang tid uten at dette kan tilskrives A. Derimot kan jeg ikke tillegge hennes personlige forhold, herunder hennes økonomiske stilling, noen særskilt betydning.
- (20) Når de her nevnte forhold sammenholdes med at underslaget riktignok er grovt, men ikke med noen klar margin, må resultatet etter min mening bli at de allmennpreventive hensyn ikke er tilstrekkelig tungtveiende til å kreve fengselsstraff.

- (21) Jeg finner en samfunnsstraff på 75 timer passende, subsidiært 75 dagers fengsel og med en gjennomføringstid på 120 dager.
- (22) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til 75 – syttifem – timers samfunnsstraff, jf. straffeloven § 28a. Gjennomføringstiden skal være 120 – ethundreogtyve – dager. Den subsidiære fengselsstraffen settes til 75 – syttifem – dager.

- (23) Dommer **Øie:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (24) Dommer **Gussgard:** Likeså.
- (25) Dommer **Flock:** Likeså.
- (26) Dommer **Gjølstad:** Likeså.
- (27) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til 75 – syttifem – timers samfunnsstraff, jf. straffeloven § 28a. Gjennomføringstiden skal være 120 – ethundreogtyve – dager. Den subsidiære fengselsstraffen settes til 75 – syttifem – dager.